

Els begurencs havien quedat embuïts d'una febre aventurera que els portà, durant el segle XIX, a obrir nous mercats i a cercar riquesa en terres americanes, especialment a Cuba. Així, ciutats com l'Havana, Matanzas, Trinidad, Guimarrero o Sagua la Grande, han quedat en el record de Begur i molts dels seus habitants porten cognoms begurencs. Potser ara seria un bon moment per reivindicar l'agermanament de Begur amb algun d'aquests pobles, fent prevaler la voluntat de solidaritat i la vocació intercultural del poble de Begur.

En definitiva, Josep M. T. Grau i Roser Puig documenten amb rigorositat, infinitat d'aspectes d'una història que en la majoria dels casos només es coneixia a través de la tradició oral, o bé per simples aproximacions, com ara els textos del calendari de 1993 editat per l'Ajuntament de Begur, on es recollia una somera imatge del corall i Begur, i que comptà entre d'altres amb la col·laboració dels autors del llibre que ressenyem. Cal retenir, per acabar, la idea que el corall ha significat per a Begur molt més que una simple activitat econòmica, i per tant és necessari analitzar-lo, tanmateix, com un fenomen social, com ho féu en una exquisida evocació del retorn dels corallers, Francesc Pi i Pi, l'any 1905, publicada a la revista de Palafrugell «Emporium»: «Recremats pel sol de l'estiuada i els aires de la mar, dels quins porten la flaire, pels carrers de la vila's veuen els corallers alegrois i expansius, animant-ho tot, rebent de tot-hom la benvinguda».

Lluís Costa

El cartoral del bisbe de Girona

MARQUÈS, Josep Maria.

Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV).

Fundació Noguera, Col·lecció Diplomataris.

Barcelona 1993, vol. I-II, 865 pàgines.

La Fundació Noguera ha iniciat la seva Col·lecció Diplomataris amb la publicació d'una de les peces bibliogràfiques cabdals de l'Arxiu diocesà de Girona, que hom coneix amb el nom de *Cartoral de Carlemany*. El doctor Josep Maria Marquès i Planagumà ha tingut cura de l'edició, que se'ns presenta amb el títol de *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*.

Els cartularis o llibres que contenen còpies de documents relatius a una determinada entitat, especialment eclesiàstica, constitueixen una font historiogràfica molt important per al coneixement de diversos aspectes del nostre passat i són, al mateix temps, una font lexicogràfica de gran interès.

El cartoral gironí aplega 625 documents (preceptes carolingis, privilegis reials, documents comtals, compres, ven-

des, donacions, testaments, actes papals, actes dels bisbes, juraments, etc.), relacionats tots amb el patrimoni de l'església de Girona. El primer document copiat és de l'any 817 i el darrer és del 1382.

El doctor Josep Maria Marquès no s'ha limitat a transcriure simplement els documents, sinó que ha acompanyat la transcripció d'aclariments i de referències molt valuoses sobre alguns aspectes de l'organització social, política, jurídica i eclesiàstica de l'Alta Edat Mitjana, tot posant de relleu l'interès d'algunes escriptures per al coneixement de les institucions i també del patrimoni de la Mitra i de la gestió d'aquest patrimoni.

L'edició, que és, certament, molt acurada, és estructurada en dos volums, en el primer dels quals hi ha una extensa introducció sobre el manuscrit, sobre la qüestió codicològica i la tipologia dels documents i sobre la mateixa edició.

Els documents són numerats i dispo-

el Montseny i el futur

**Debat sobre
l'ordenació
del parc natural
del Montseny**

Taules rodones
i jornades

Gener - juny 1994

Diputació de Girona

MAB

Diputació de Barcelona

sats cronològicament i cadascun és encapçalat per la data, el regest, les dades arxivístiques i referències a altres edicions, si s'escau.

La transcripció dels documents és fidel i en el cas que d'algunes escriptures es conservi l'original, es dona, amb molt bon criteri, el seu text.

Amb aquesta publicació l'accés al Cartoral de Carlemany serà, evidentment, més fàcil i més còmode i no dubtem que podrà ésser punt de partença d'estudis i recerques interessants per part dels historiadors de la Catalunya medieval i també dels estudiosos del llatí d'aquest període i del català pre-literari.

Hom pot resseguir-hi, per exemple, diverses accions de prohoms, comtes i bisbes o disputes doctrinals, com la del doc. núm. 484 (a.1263) sobre la vinguda del Messies entre un doctor jueu i Pau Cristià; o el conveni entre l'arquebisbe de Tarragona, Ramon de Rocabertí, i el rei Pere d'Aragó, o la transacció entre el bisbe Ramon de Girona i Pere de Torroella, o les intervencions del bisbe Arnau de Creixell, o del bisbe Berenguer Dalmau o del notari episcopal Mateu d'Alda o de les comtesses Ermessenda i Jusiana.

Per altra banda, les aportacions lèxiques del cartoral gironí són molt rellevants i enriquidores, ja que, malgrat la coincidència de molts mots amb els dels

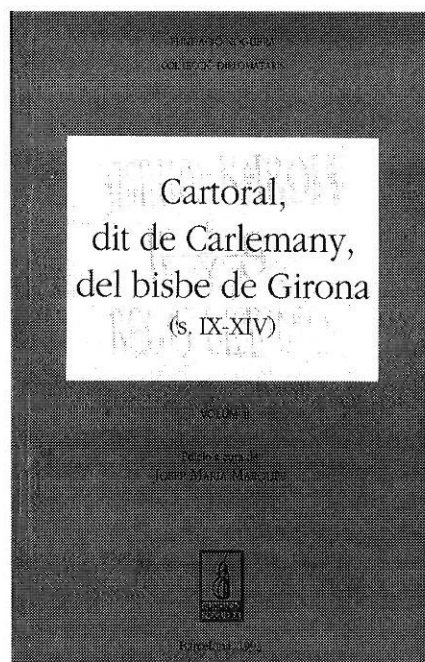
altres cartularis, ens posen a l'abast alguns testimonis lèxics d'excepció, ja sigui per raons cronològiques o per les peculiaritats de llur forma i significat. Així, és interessant trobar-hi mots de llatí clàssic amb nous significats (*arca, serra, pertica, clauis, comes...*), innovacions pròpies del llatí medieval (*sala, mallare, curtile, raficum...*), mots catalans o mig-catalans (*blat, draps, canadel, ruira...*), o mots catalans llatinitzats o migllatinitzats (*canadello, sacristano, coisinos, ordio...*).

Caldria afegir aquí la riquesa de topònims, preto-pònims i noms personals, amb llurs variants gràfiques i que són o poden ésser una aportació molt estimable en els estudis de toponímia i d'antroponímia. Fixem-nos en *Cacauianus, Terratellas, Vellosos, Sale alte, Fonedictus, Spedulias, Parietes Rufini, Cassaniola*, etc. o en alguns exemples de noms acompanyats de sobrenoms, en els segles IX i X, que no han passat desapercebuts a l'historiador i lingüista E. Moreu-Rey i figuren en la seva *Història dels nostres prenom, cognoms i renoms*; així trobem exemples com *Vuitiza quem alio nomine uocat Aurutio; Undila quem uocant Taurello o Tedelet uel Bonadopna*.

Per a la deguda utilització d'aquesta edició del Cartoral hi ha uns índexs molt valuosos de noms de persona i de noms de lloc i, a més, una encertada relació de la disposició dels documents en el Cartoral, amb indicació del número, el foli, l'any, el tema i la numeració corresponent a l'edició. Cal destacar també la informació bibliogràfica i, sobretot, un vocabulari, que recull una tria de mots d'interès per a l'estudi del llatí medieval o per a l'evolució cap a les formes romàniques.

Hem d'agrair al doctor Josep Maria Marquès que ens hagi posat a l'abast el Cartoral de Carlemany amb aquesta acurada edició, que reflecteix a bastament la seva dedicació pacient i el rigor científic del seu treball. El felicitem i ho fem també a la Fundació Noguera per haver fet possible aquesta publicació, que, si no s'havia realitzat abans, no era per manca de voluntat i de desig del seu autor.

Dolors Condom i Gratacós

BIBLIOTECA DE CULTURA POPULAR VALERI SERRA I BOLDÚ

Novetat

Lluís Calvo i Calvo Tomàs Carreras i Artau o el tremp de l'etnologia catalana

Una minuciosa biografia de Tomàs Carreras i Artau (Girona 1879-Barcelona 1954), historiador de la filosofia catalana i hispana, impulsor de l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya i una figura d'excepció de la cultura i de la ciència catalana contemporànies. Coedició amb l'Ajuntament de Bellpuig, amb la col·laboració del Departament de Cultura.

A la mateixa col·lecció:

M. Margarida Bassols i Puig, **Anàlisi pragmàtica de les endevinalles catalanes**
Belén Solé i Mauri, **Festa i ideologia a Lleida**
Maria de la Pau Janer, **Les rondalles del cicle de l'espòs transformat**
Mª Àngels Bonet i Galobart, **Etnobotànica a la Vall del Tenes**.

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT